

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

2026-YIL / IYUL / 7-SON,
I-QISM

ISSN

INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

*Elektron nashr. 2026-yil, iyul.
I-qism*

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoirazimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Faxridinov Zafarjon Faxridin o'g'li, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi HIJQKD boshqarma boshlig'i
Utayev Uktam Choriyevich, Anijon viloyati prokurorining o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi IJQK Departamentining Namangan viloyati boshqarmasi boshlig'i
Buzrukhonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxanovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongirاتبay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Fakhridinov Zafarjon Fakhridin ogli, Head of the DCEC under the Prosecutor General's Office of the Rep. of Uzb.
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Prosecutor of Anijan Region
Ochilov Farkhod, Head of the Namangan Regional Department of the Department of Internal Affairs of Rep. of Uzb.
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyea Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.
Abdukirimova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti,
O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi huzuridagi Iqtisodiy
jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va
taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi
336/3-sonli qarori bilan
ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

MHXS (IFRS) ASOSIDA MOLIYAVIY HISOBOT TUZISHNING KORXONA RENTABELLIGI VA TO'LOVGA QOBILIYATLILIGINI TAHLIL QILISHDAGI O'RNI.....	12
Urakova Maxsad Xakimovna	
QAYTA TIKLANMAYDIGAN RESURLARDAN SAMARALI FOYDALANISHDA MOLIYAVIY TEXNOLOGIYALARNING O'RNI.....	18
Yusupova Jamila Karamatdinovna	
COMPARATIVE ANALYSIS OF DIGITAL FINANCIAL TECHNOLOGIES FOR CREDIT RISK PREDICTION AND MANAGEMENT IN COMMERCIAL BANKS BASED ON ARTIFICIAL INTELLIGENCE AND BIG DATA ANALYTICS.....	21
Kholdorov Sardor Umarovich	
O'ZBEKISTONDA AGROINVESTITSIYALARNI MOLIYALASHTIRISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI.....	28
Yusupov Komaliddin Baxtiyor o'g'li	
O'ZBEKISTONDA NOGIRONLIGI BO'LGAN SHAXSLAR UCHUN ICHKI TURISTIK MAHSULOTLAR TAHLILI.....	33
Zoxidov Firuz Faxritdinovich	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ УПРАВЛЕНИЯ ПРЕДПРИЯТИЯМИ ПИЩЕВОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ НА ОСНОВЕ ИННОВАЦИОННОГО ПОДХОДА.....	38
Эргашбаева Нилуфар Мухаммадсайфуллаевна	
MUSTAQIL TURISTLAR OQIMINI OSHIRISHDA ILG'OR XORIJIY TAJRIBA VA UNI O'ZBEKISTON SHAROITIGA MOSLASHTIRISH IMKONIYATLARI.....	42
Muzaffarov Akmal Axmadovich	
МЕЖДУНАРОДНЫЙ ОПЫТ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ТЕХНОЛОГИЙ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА И ЧАТ-БОТОВ В СИСТЕМЕ РЕГУЛИРОВАНИЯ ТРУДОВЫХ ОТНОШЕНИЙ	49
Ирматова Азиза Бахрамовна	
OROL BO'YI MINTAQASIDA YASHIL IQTISODIYOT ASOSIDA AGROTURIZMNI RIVOJLANTIRISH MEXANIZMLARI (QORAQALPOG'ISTON RESPUBLIKASI MISOLIDA)	56
Akramova Feruza	
RECENT MEDICAL TOURISM RESEARCH IN THE WEB OF SCIENCE CORE COLLECTION	68
Hao Xiaohui	
HARBIY XIZMATCHILARNI KIYIM-KECHAK BILAN TA'MINLASHDA ILG'OR XORIJIY DAVLATLAR TAJRIBASIDAN O'ZBEKISTONDA FOYDALANISH ISTIQBOLLARI	76
Omonov Usmonqul Raxmonqul o'g'li	
TADBIRKORLIK SUBYEKTLARI FAOLIYATI SAMARADORLIGINI BAHOLASH VA OSHIRISHNING ZAMONAVIY IQTISODIY MEXANIZMLARI	83
Inobatov Abror Boshlarovich	
КОММУНАЛЬНАЯ ИНФРАСТРУКТУРА И МЛАДЕНЧЕСКАЯ СМЕРТНОСТЬ: ЭМПИРИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ ПО РЕГИОНАМ УЗБЕКИСТАНА ЗА 2012–2024 ГОДЫ.....	92
Мамбетсапаев Курбанияз Айниязович	
АНАЛИЗ ФАКТОРОВ ФОРМИРОВАНИЯ КОНКУРЕНТНОГО ПОТЕНЦИАЛА ПРЕДПРИЯТИЙ СТРОИТЕЛЬНОЙ ОТРАСЛИ	97
Ташмухамедова Карима Саматовна	
СУТЬ УПРАВЛЕНИЯ СТРАТЕГИЕЙ ПРЕДПРИЯТИЯ В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВОЙ ЭКОНОМИКИ	104
Тарават Абдул Салам	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA ASOSIY KAPITALGA KIRITILGAN INVESTITSIYALAR MANBALARI RIVOJLANISHINING MINTAQAVIY XUSUSIYATLARI.....	112
Ibadullayev Dilshad Ibragimovich	

BARQAROR SHAHARSOZLIKNI TA'MINLASHDA TRANSPORT INFRATUZILMASINING EKOLOGIK VA IQTISODIY SAMARADORLIGINI BAHOLASH.....	117
Permatov Ilxomjon Juraboyevich	
O'ZBEKISTONDA BARQAROR SHAHARSOZLIKNI HUQUQIY ASOSLARINI RIVOJLANTIRISH	121
Inoyatova Gulnoz Kadamovna	
BARQAROR RIVOJLANISH SHAROITIDA EKOLOGIK OMILLARNING BINOLAR YEMIRILISHIGA TA'SIRINI KOMPLEKS BAHOLASH VA ULARNI KAMAYTIRISH USULLARI (TOSHKENT SHAHRI MISOLIDA).....	125
Turabova Shodiya Anvarjon qizi	
MHXSDA TUSHUM VA MOLIVAVIY INSTRUMENTLAR BO'YICHA PUL MABLAG'LARI OQIMINI HISOBGA OLISH	132
Eshonqulov Akmal Qudratovich	
BOJXONA IMTIYOZLARINING DAVLAT BYUDJETI DAROMADLARIGA TA'SIRINI BAHOLASH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH.....	138
Latipov Jahongir Shavkatovich	
O'ZBEKISTONDA XUSUSIY TA'LIM TIZIMIDA KADRLAR NOMUTANOSIBLIGI TENDENSIYALARI	144
Raxmatxo'jayev Axrolxo'ja Akmal o'g'li	
EKOLOGIK TA'LIM-TARBIYA JARAYONIDA ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALAR VA INNOVATSION USULLARNING SAMARADORLIGI.....	150
Usmanova Gulida Valiyevna	
BUXORO VILOYATIDAGI KICHIK VA O'RTA BIZNES SUBYEKTLARI TARMOQLARARO IQTISODIY SAMADORLIGI EKONOMETRIK TAHLILI	156
Nazarov Nazar G'ulom o'g'li	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA KO'CHMAS MULK BOZORIGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI	163
Sadikova Dildora Abdulla qizi	
MAHALLALARDA TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISH EKOTIZIMINING FUNKSIONAL BOG'LIQLIGI.....	167
Tuxtasinov Zafarjon Odiljonovich	
СОВРЕМЕННЫЕ МЕТОДЫ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ СИСТЕМЫ УПРАВЛЕНИЯ МЕЖДУНАРОДНЫМИ ФИНАНСОВЫМИ ОПЕРАЦИЯМИ	172
Исмоилова Жасмина Ильхом кизи	
SANOAT KLASSTERLARIDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYANING INNOVATSION FAOLIYATGA TA'SIRI	178
Mamadaliyev Anazxon Ziyodillayevich	
XIZMATLAR SOHASIDA KICHIK BIZNES KORXONALARINI INNOVATSION RIVOJLANTIRISHNING SAMARADORLIK KO'RSATKICHLARI	183
Ulmasova Oygul Baxtiyorovna	
BIOLOGIK RESURSLARDAN SAMARALI FOYDALANISHDA INNOVATSION BOSHQARUV USULLARI.....	188
Babadjanov Akmal Shuxratovich	
ZAMONAVIY JAMIYATDA AHOLINING EKOLOGIK MADANIYATINI YUKSALTIRISH MEXANIZMLARI.....	193
Xudoyberdiyev Norbek Komiljon o'g'li	
O'ZBEKISTON KONTEKSTI: IQLIM O'ZGARISHI, OZIQ-OVQAT XAVFSIZLIGI VA MOSLASHTIRISH SIYOSATLARI	198
Haydarov Ibrohimxon Abbosxon o'g'li	
TOVAR YETKAZIB BERISH ZANJIRI VA BOJXONA NAZORATINI BOSHQARISHNING NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLARI	202
Kilichov Nazar Bafoevich	

TA'LIM XIZMATLARI VA ULARNI RIVOJLANTIRISHNING AHAMIYATI	208
Yusupova I.R.	
OROLBO'YI HUDUDLARINING IJTIMOIIQTISODIY SALOHİYATINI KOMPLEKS BAHOLASH VA USTUVOR RIVOJLANISH YO'NALISHLARI	212
Dosnazarov Kallibek Kalbayevich	
ОЦЕНКА ВЛИЯНИЯ ФИНАНСОВЫХ РЕЗУЛЬТАТОВ ПРЕДПРИЯТИЙ НА ФОРМИРОВАНИЕ ДОХОДОВ ГОСУДАРСТВЕННОГО БЮДЖЕТА	222
Айтмуратов Кутлымурат Жалгасович	
DAVLAT ISHTIROKIDAGI KORXONALAR UCHUN KORPORATIV BOSHQARUV BO'YICHA IQTISODIY HAMKORLIK VA TARAQQIYOT TASHKILOTI (IHTT)NING YETAKCHI TAMOIYILLARINI O'ZBEKISTON AMALIYOTIGA JORIY ETISH YO'NALISHLARI	227
Jumadullayeva Durdona Shuxrat qizi	
TURIZM SOHASIDA KLASTERNI SHAKLLANTIRISH ASOSIDA AHOLI BANDLIGINI OSHIRISH IMKONIYATLARI.....	233
Abdurayimov O'ktam Abdug'ani o'g'li	
EKOLOGIYAGA OID HUQUQBULARLIKLAR TARKIBI	240
Majidova Shaxnoza Rustam qizi	
TIJORAT BANKLARIDA KREDIT RISKINI BOSHQARISH VA MUAMMOLI KREDITLAR MUAMMOSI: TAHLIL VA YECHIMLAR.....	244
Qurbonov Ilhom Jumaqulovich	
AGROTADBIRKORLIKDA OMILLAR SARFI ASOSIDA QISHLOQ XO'JALIGI MAHSULOTLARI ISHLAB CHIQRISH HAJMINING OSHISHIGA TA'SIRINI HUDUDIY BAHOLASH.....	248
Qurbonov Alisher Boboqulovich	
ORGANIZATIONAL AND METHODOLOGICAL PROBLEMS IN THE IMPLEMENTATION OF INTERNAL STANDARDS IN AUDIT FIRMS OF UZBEKISTAN AND THEIR IMPACT ON THE QUALITY OF AUDIT SERVICES	256
Kamola Bobonarova	
XIZMAT KO'RSATISH KORXONA MENEJMENTIDA AXBOROT TEKNOLOGIYALARINING NAZARIY ASOSLARI.....	262
Zohidov Jamshid Botirxonovich	
SOLIQ QARZDORLIGINI UNDIRISH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISHDA XALQARO TAJIRIBA VA O'ZBEKISTON AMALIYOTI.....	267
Hakimov Ulug'bek Furqat o'g'li	
NAMANGAN VILOYATIDA KICHIK BIZNES SUBYEKTLARI FAOLIYATI VA MAHALLIYLASHTIRISH JARAYONLARINING HOZIRGI HOLATI TAHLILI.....	272
Mirzabaev Xusniddin Muxamadjonovich	
MILLIY HUNARMANDCHILIK SOHASINI HUDUDIY RIVOJLANTIRISHNING INTEGRAL BOSHQARUV MODELI VA UNI BAHOLASH	279
Yaxshiliqov Sardor Rustam o'g'li	
O'ZBEKISTONDA SOLIQ SIYOSATINING IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRI: EKONOMETRIK TAHLIL.....	288
H.S. Bobojonov	
OLIY TA'LIM TIZIMIGA XORIJIY INVESTITSİYALAR JALB QILISHNING USLUBIY ASOSLARI.....	294
Mamanazarov A.A.	
OZIQ-OVQAT SANOATI KORXONALARIDA ISHLAB CHIQRISH SALOHİYATINI BOSHQARISH VA ISHLAB CHIQRISH XAVFSIZLIGI TA'MINLASHNING METODOLOGIK JIHATLARI.....	299
Gulmatov Sunnatillo Nurillayevich	
BIOLOGIK AKTIVLAR SINTETIK VA ANALITIK HISOBINI TASHKIL ETISHDA ISHCHI HISOBVARAQLAR TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH	308
Axmetova Salima Seytovna	

HUDUD IQTISODIYOTIGA "YASHIL INVESTITSİYALAR"NI JALB QILISH MEXANIZMLARINING USLUBIY JIHATLARI.....	313
To'xtayev Maqsud Mansurovich	
TURIZM SOXASIDA XIZMATLAR SIFATIGA TA'SIR ETUVCHI ASOSIY OMILLAR (SAMARQAND VILOYATI MISOLIDA).....	321
Suyunov R.G'.	
SOLIQ MA'MURCHILIGI METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISHDA ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALARINING JORIY ETISH ISTIQBOLLARI	326
Turdaliyev Eldor Sho'xratjon o'g'li	
AGROKLASTERLAR FAOLIYATINI RAQAMLI BOSHQARUV MEXANIZMLARI ASOSIDA SHAKLLANTIRISH VA TAKOMILLASHTIRISH.....	334
Berdiyev Abdumalik Hakimovich	
AHOLI DEMOGRAFIK JARAYONLARINI STATISTIK TADQIQ ETISHDA KUZATUVLARNING O'RNI VA O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI.....	340
Siroj Zarina Rustambekovna	
MECHANISMS FOR INCREASING THE EFFECTIVENESS OF USING ISLAMIC FINANCE INSTRUMENTS IN SMALL BUSINESS DEVELOPMENT IN UZBEKISTAN.....	347
Toshxo'jayev Abduqodirxon Abdulmanurxon ugli	
KORPORATIV BOSHQARUVNING IQTISODIY MAZMUNI VA QURILISH KORXONALARI FAOLIYATIDAGI INSTITUTSIONAL AHAMIYATI	354
G'iyosov Ilxom Karimovich	
FORECASTING OF AGRICULTURAL PRODUCTION INDICATORS IN SURKHANDARYA REGION USING THE ARIMA MODEL.....	361
Abdurayimov Kamoliddin Khurram oglu	
BARQAROR HOSILDORLIKNI TA'MINLASHNING IQTISODIY YONDASHUVLARI VA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI	369
Turayeva Gulizahro	
INNOVATION EKOTIZIMDA FAN-TA'LIM-ISHLAB CHIQUARISH INTEGRATSIYASINING IQTISODIY JIHATLARI	374
Uzaydullayev Sherzod Shukurullayevich	
INSON KAPITALIDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI BAHOLASHNING INTEGRAL INDEKSINI SHAKLLANTIRISH VA UNING HUDUDIY IQTISODIY O'SISHNI BAHOLASHDAGI AHAMIYATI.....	378
Yusubboyeva Dinora Qudrat qizi	
OHAK TOSH QAZIB OLISH JARAYONIDA ATROF MUHITDAGI ZARARI VA OLDINI OLISH.....	386
Kaxorov Ulug'bek	
DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK LOYIHALARIDA MOLIVAVIY RISKLARNI BAHOLASH VA BOSHQARISH: O'ZBEKISTON TAJRIBASI VA XALQARO YONDASHUVLAR (2019-2025 YILLAR)	389
Abdukarimov Akbar G'anisherovich	
KORXONALAR FAOLIYATINI INNOVATION RIVOJLANTIRISHNI IMITATION MODELLASHTIRISH.....	393
Raximov Azizbek Zokirovich	
OROLBO'YI MINTAQASIDA YOSHLAR TADBIRKORLIGI VA TA'LIM XIZMATLARI SIFATINING TAHLILI.....	400
Raxmanov Raxmanbergan Abdullaevich	
TO'QIMACHILIK KORXONALARIDA BOSHQARUV TIZIMINI RIVOJLANTIRISH ORQALI ISHLAB CHIQUARISH SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING STRATEGIK YO'NALISHLARI.....	404
Kodirova Xurshida Ismoilovna	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA INNOVATION MENEJMENT TIZIMLARINI RIVOJLANTIRISH MEXANIZMLARI	409
Yusupov Ulug'bek Shukurullayevich	
Omonov Abdurazzoq Komil o'g'li	

KREATIV IQTISODIYOT VA BARQAROR RIVOJLANISH MAQSADLARI O'RTASIDAGI O'ZARO BOG'LIQLIKNI BAHOLASH.....	416
Xamidova Soro	
Toshpulatova Laylo	
DIGITALLY-ENABLED COMMUNITY AGRITOURISM AS A PATHWAY TO RURAL INCOME IN THE ARAL SEA REGION: A CONCEPTUAL APPROACH.....	423
Mariya Bekimbetova	
SIFAT MENEJMENTI TIZIMIGA INTEGRATSIYALASHGAN XODIMLARNI RAG'BATLANTIRISH MEXANIZMINI SHAKLLANTIRISHNING NAZARIY-USLUBIY ASOSLARI	427
Qurbonova Dilafruz Anvarjon qizi	
SANOAT ZONALARIDA TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISHDA INFRATUZILMAVIY RESURLARNI BOSHQARISHNING IQTISODIY MEXANIZMLARI.....	431
Arifbayev Bobir Dilshodovich	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA INVESTITSİYALARNI SUG'URTALASHDAGI AMALIY MUAMMOLAR VA ULARNI BARTARAF ETISH ISTIQBOLLARI	439
Kengesbaeva Suliuxan Maxsetbay qizi	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA YALPI ICHKI MAHSULOT HAJMIGA TA'SIR ETUVCHI MAKROIQTISODIY OMILLARNING EKONOMETRIK TAHLILI	443
Safarova Yulduz Abbas qizi	

KIRISH

Har qanday mamlakatning iqtisodiy rivojlanish darajasini, aholi farovonligini va iqtisodiyotning umumiy salohiyatini ko'rsatib beruvchi eng muhim makroiqtisodiy indikator bu — yalpi ichki mahsulot (YalM) hisoblanadi. YalM ma'lum bir davr davomida mamlakat hududida yakuniy iste'mol uchun ishlab chiqarilgan barcha tovarlar va xizmatlarning bozor qiymatidagi yig'indisidir. Jahon amaliyotida turli davlatlarning iqtisodiy qudrati, xalqaro maydondagi raqobatbardoshligi va barqaror o'sish tendensiyalari aynan YalM dinamikasi orqali taqqoslanadi va baholanadi.

Bugungi globallashuv jarayonlari va XXI asr iqtisodiyoti sharoitida mamlakatimizda YalM hajmini barqaror sur'atlar bilan oshirish muhim iqtisodiy vazifalardan biri bo'lib qolmoqda. So'nggi yillarda O'zbekiston Respublikasida iqtisodiy islohotlar, tarkibiy o'zgarishlar va iqtisodiyotni liberallashtirishga qaratilgan chora-tadbirlar amalga oshirilgan davrda yalpi ichki mahsulot hajmining o'sishi kuzatilgan. Mamlakatimizda YalMning izchil o'tib borishi nafaqat real sektor tarmoqlari (sanoat, qishloq xo'jaligi, qurilish), balki xizmatlar ko'rsatish sohasi, kichik va o'rta biznes subyektlarining faollashuvi hamda ichki va tashqi investitsiyalar oqimining jadallashishi bilan chambarchas bog'liqdir.

Iqtisodiy o'sishning ushbu yuqori sur'atlari haqida to'xtalib, O'zbekiston YalM hajmi 2025-yil yakuniga kelib 130 mlrd dollardan ortishi kutilmoqda. Bu haqda Shavkat Mirziyoyev O'zbekiston mustaqilligining 34 yilligi munosabati bilan taqdirlanganlarga mukofotlarni topshirish marosimida ma'lum qildi. "O'tgan sakkiz yilda yalpi ichki mahsulotimiz shiddat bilan o'sib, 115 mlrd dollarga yetdi. Bugun bitta raqamni birinchi marta aytmogchiman: Xalqaro valyuta jamg'armasi prognoziga ko'ra, bu yil iqtisodiyotimiz hajmi 130 mlrd dollardan oshishi kutilmoqda", — dedi Shavkat Mirziyoyev.¹

Makroiqtisodiy tahlilda YalMni nafaqat ishlab chiqarish, balki xarajatlar usuli (yakuniy iste'mol usuli) bo'yicha ham tadqiq etish muhim ahamiyat kasb etadi. Chunki iqtisodiy o'sishni rag'batlantirish uchun uning qaysi komponenti — aholi iste'moli, davlat xarajatlari yoki yalpi investitsiyalar yetakchi omil ekanligini aniqlash lozim. Shu nuqtai nazardan, ushbu tadqiqot ishida O'zbekiston Respublikasi YalM hajmining shakllanishida makroiqtisodiy xarajatlar omillarining ta'sir darajasi ekonometrik modellashirish orqali chuqur tahlil qilinadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Yalpi talab komponentlarining iqtisodiyotni harakatlantiruvchi kuchi sifatidagi nazariy asosi Jon Meynard Keynsning makroiqtisodiy modeliga borib taqaladi. Ushbu nazariyaning empirik rivojlanishiga xalqaro miqyosda tanikli iqtisodchilar Robert Barro va Gregori Menkyu o'zlarining fundamental tadqiqotlari bilan muhim hissa qo'shgan. Robert Barro o'zining mamlakatlar kesimidagi iqtisodiy o'sish tahlilida davlat xarajatlarning tarkibi va ularning xususiy investitsiyalarni siqib chiqarish yoki rag'batlantirish effekti orqali YalMga ta'sirini ko'rsatib bergan².

O'zbekistonda YalM omillari va tarkibiy qismlarini ekonometrik modellashirish masalalari iqtisodchi olimlar tomonidan keng o'rganilgan. Xususan, B. Y. Xodiyev va boshqa mahalliy tadqiqotchilar o'zlarining ekonometrik modellashirishga oid ishlarida O'zbekiston iqtisodiyoti uchun ishlab chiqarish funksiyalari va ko'p omilli regressiya modellarini qo'llash metodologiyasini asoslab bergan. Ularning xulosalariga ko'ra, o'tish iqtisodiyoti sharoitida investitsiyalar va ichki iste'mol talabi YalM barqarorligini ta'minlovchi asosiy ustunlar hisoblanadi³.

Shuningdek, makroiqtisodiy siyosat tahlili bilan shug'ullanuvchi mahalliy tadqiqotchilardan Sh. V. Mustafakulov o'z ilmiy izlanishlarida mamlakatdagi investitsion jozibadorlik va asosiy kapitalga kiritilayotgan sarmoyalarning YalM o'sish sur'atlariga ta'sirini empirik tahlil qilgan. Muallif investitsiya omillarining multiplikator samaradorligini oshirish iqtisodiyotni tarkibiy modernizatsiya qilishda muhim omil ekanligini ta'kidlaydi⁴.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot doirasida O'zbekiston Respublikasi YalM hajmining shakllanishiga makroiqtisodiy xarajatlar komponentlarining ta'sirini baholash maqsadida keynscha yondashuvga asoslangan xarajatlar usuli modeli tanlab olindi. Ushbu modelning fundamental nazariy asosi quyidagi tenglama orqali ifodalanadi:

- 1 O'zbekiston Respublikasi Prezidenti. Prezident: har bir yutuq va natija, avvalo, inson qadrini ulug'lash, uning huquq va manfaatlarini ta'minlashga xizmat qilmoqda. — 2025-yil 27-avgust. — O'zbekiston Respublikasi Prezidentining rasmiy veb-sayti. <https://president.uz/oz>
- 2 Barro R. J. Economic Growth in a Cross Section of Countries // The Quarterly Journal of Economics. — 1991. — Vol. 106. — No. 2. — pp. 407-443.
- 3 Xodiyev B.Y., Mustafakulov Sh.V. Ekonometrik modellashirish. Darslik. — Toshkent: "Iqtisodiyot", 2019. —320 b.
- 4 Mustafakulov Sh. V. Jafaza M. S. Investitsiyalar va iqtisodiy o'sish o'rtasidagi bog'liqlikning ekonometrik tahlili // Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar ilmiy elektron jurnali. — 2021. — № 3. — 12-22-b.

$$Y=C+G+I+X_n$$

Bu yerda, Y — yalpi ichki mahsulot (YalM), C — uy xo'jaliklarining yakuniy iste'mol xarajatlari, G — davlatning iste'mol xarajatlari, I — yalpi investitsiyalar (asosiy kapitalni shakllantirish) va X_n — sof eksport (eksport – import) qiymatlaridir.

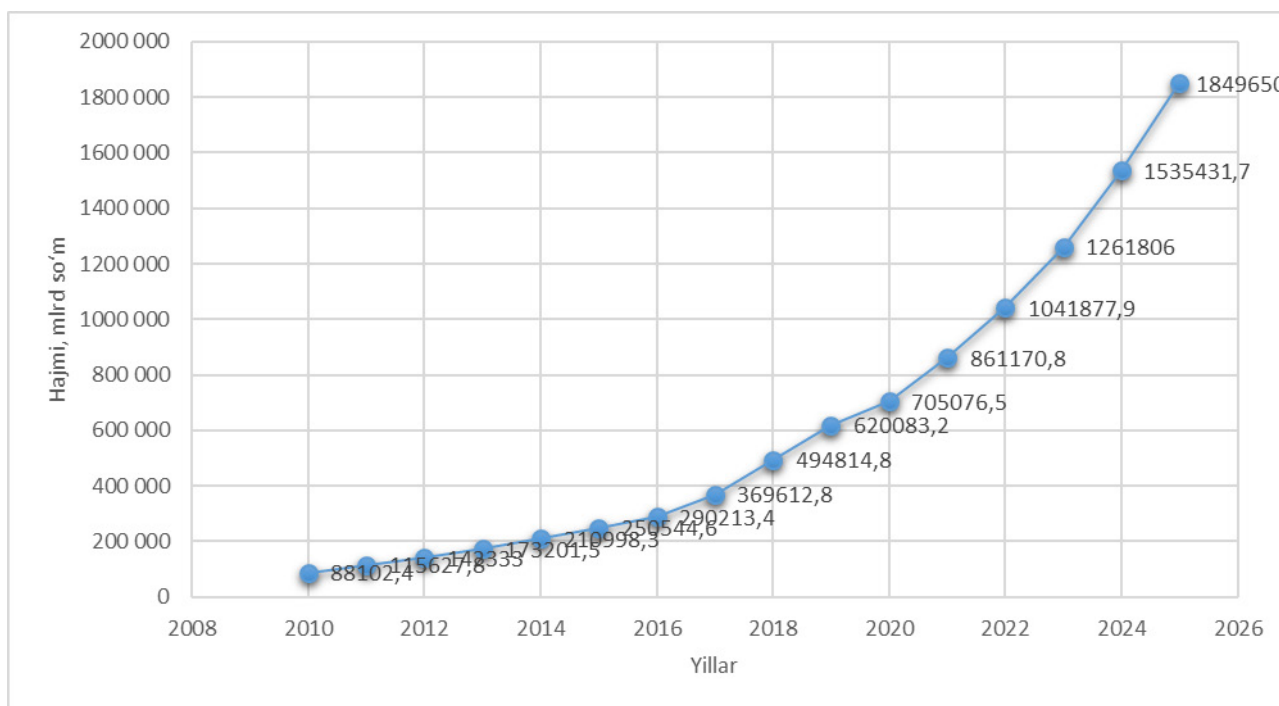
Ushbu nazariy model asosida O'zbekiston iqtisodiyotining 2010–2025-yillar oralig'idagi dinamikasini baholash maqsadida ko'p omilli chiziqli regressiya modeli shakllantirildi. Model parametrlarini aniqlash va statistik testlardan o'tkazish jarayonlari Stata dasturiy paketi yordamida eng kichik kvadratlar usuli (OLS) orqali amalga oshirildi.

Empirik modelni baholashda statistik ishonchlilik darajasini oshirish maqsadida o'zgaruvchilar o'rtasidagi multikollinearlik va avtokorrelatsiya muammolari tekshirildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

O'zbekiston Respublikasida yalpi ichki mahsulot shakllanishining umumiy tendensiyalarini o'rganish maqsadida, birinchi navbatda, mamlakat iqtisodiyotining so'nggi yillardagi nominal o'sish dinamikasi ko'rib chiqildi (1-rasm).

1-rasm ma'lumotlariga ko'ra, 2010–2025-yillar oralig'ida O'zbekiston Respublikasining yalpi ichki mahsuloti joriy narxlarda izchil va sezilarli ravishda ortib borgan. 2025-yilda O'zbekiston yalpi ichki mahsuloti 1 849,7 trillion so'mni tashkil etdi. 2021-yilda bu ko'rsatkich 861,2 trillion so'm bo'lgan va so'nggi besh yilda qariyb ikki barobarga oshgan. Mazkur ma'lumotlar YalMning tarmoq tuzilmasini tahlil qilish va asosiy makroiqtisodiy omillarni aniqlash imkonini beradi. Grafikda aks etgan ma'lumotlar shuni ko'rsatadiki, ushbu davr mobaynida amalga oshirilgan iqtisodiy islohotlar, investitsiya muhitining yaxshilanishi va tashqi savdo aloqalarining kengayishi iqtisodiyotning yalpi hajmining jadal oshishiga xizmat qilgan.

1-rasm. Yalpi ichki mahsulot hajmi, xarajatlar usulida, joriy narxlarda, mlrd so'm⁵.

Ushbu umumiy o'sish tendensiyasiga makroiqtisodiy xarajatlar komponentlarining ta'sir darajasini miqdoriy baholash maqsadida 2010–2025-yillar ma'lumotlari asosida ko'p omilli chiziqli regressiya modeli qurildi. Eng kichik kvadratlar usuli (OLS) yordamida olingan model natijalari quyidagi empirik tenglama ko'rinishiga ega bo'ldi:

5 Manba: O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi ma'lumotlari asosida muallif tomonidan tuzilgan..

. regress YaIM Uy_xojaliklari Davlat_xarajatlari Investitsiyalar Sof_eksport

Source	SS	df	MS	Number of obs	=	16
Model	4.4591e+12	4	1.1148e+12	F(4, 11)	=	6987.26
Residual	1.7550e+09	11	159543584	Prob > F	=	0.0000
				R-squared	=	0.9996
				Adj R-squared	=	0.9995
Total	4.4608e+12	15	2.9739e+11	Root MSE	=	12631

YaIM	Coefficient	Std. err.	t	P> t	[95% conf. interval]
Uy_xojaliklari	.979735	.1411119	6.94	0.000	.6691498 1.29032
Davlat_xarajatlari	1.200591	.5443811	2.21	0.050	.0024163 2.398766
Investitsiyalar	.3882474	.1469262	2.64	0.023	.0648651 .7116298
Sof_eksport	-.3222135	.2251463	-1.43	0.180	-.8177571 .1733301
_cons	23970.46	8772.408	2.73	0.019	4662.517 43278.4

$$YaIM_t = 23970,46 + 0,98Iste'mol_t + 1,20Davlat\ xarajatlari_t + 0,39Investitsiyat_t - 0,32Sof\ eksport_t$$

Ekonometrik model natijalarining iqtisodiy va statistik tahlili quyidagi muhim xulosalarni aniqlashga imkon beradi:

Uy xo'jaliklarining yakuniy iste'mol xarajatlari koeffitsiyenti 0,98 ga teng. Ushbu koeffitsiyent aholi iste'mol xarajatlarning 1 mlrd so'mga ortishi YaIM hajmining o'rtacha 0,98 mlrd so'mga ko'payishiga olib kelishini ko'rsatadi. Bu esa ichki iste'mol talabi mamlakat iqtisodiy o'sishining fundamental asoslaridan biri ekanligini tasdiqlaydi.

Davlat xarajatlari koeffitsiyenti 1,2 ga tengligi natijadan ko'rindi. Demak, davlat xarajatlarning 1 mlrd so'mga ortishi YaIM hajmining o'rtacha 1,2 mlrd so'mlik o'zgarishi bilan bog'liq. Davlat xarajatlarning bunday yuqori multiplikator samarasi iqtisodiyotni qo'llab-quvvatlash, infratuzilmaviy loyihalar va ijtimoiy sohalarga yo'naltirilgan davlat investitsiyalarining iqtisodiy faollikni rag'batlantirishdagi roli yuqori ekanligidan dalolat beradi.

Yalpi investitsiyalar koeffitsiyenti 0,39 ga teng. Bundan shunday xulosa chiqarishimiz mumkinki, investitsiyalarning 1 mlrd so'mga ko'payishi YaIM hajmining o'rtacha 0,39 mlrd so'mga oshishi bilan kuzatiladi. Investitsiyalar uzoq muddatli istiqbolda ishlab chiqarish quvvatlarini kengaytirish va iqtisodiyotni modernizatsiya qilishning asosiy omili hisoblanadi.

Sof eksport koeffitsiyentining manfiy qiymatga ega bo'lishi (–0,32) tanlangan davrda sof eksport va YaIM o'rtasida teskari bog'liqlik kuzatilganini ko'rsatadi. Biroq ushbu koeffitsiyent statistik jihatdan ahamiyatsiz bo'lganligi sababli, sof eksportning YaIMga mustaqil ta'siri yetarli darajada tasdiqlanmagan. Mazkur natijaga tashqi savdo saldosining o'zgaruvchanligi, import tarkibida texnologik uskunalar, xomashyo va investitsion tovarlar ulushining yuqoriligi, shuningdek, sof eksportning iste'mol va investitsiya ko'rsatkichlari bilan korrelyatsiyasi ta'sir ko'rsatgan bo'lishi mumkin. Shu sababli sof eksport o'zgaruvchisi modelning nazariy tuzilishini saqlab qolish maqsadida regressiya tenglamasiga kiritilgan. Importning investitsion va ishlab chiqarish maqsadlariga yo'naltirilgan qismi qisqa muddatda sof eksport ko'rsatkichini pasaytirishi mumkin bo'lsa-da, uzoq muddatda ishlab chiqarish quvvatlarini kengaytirish va iqtisodiy faollikni oshirishga xizmat qilishi mumkin.

YaIMga ta'sir qiluvchi omillarni Stata dasturida tahlil qilish davomida modelning determinatsiya koeffitsiyenti (R^2) juda yuqori ko'rsatkichni tashkil etib, tanlab olingan makroiqtisodiy xarajatlar komponentlari O'zbekiston YaIM hajmidagi o'zgarishlarning katta qismini tushuntirishini ko'rsatadi.

Olingan regressiya modelining ishonchiligi va vaqtli qatorlarda ko'p kuzatiladigan qoldiqlarning o'zaro bog'liqligi (avtokorrelyatsiya) muammosini tekshirish maqsadida diagnostik testlar o'tkazildi.

. estat durbinalt

Durbin's alternative test for autocorrelation

lags(p)	chi2	df	Prob > chi2
1	0.480	1	0.4882

H0: no serial correlation

Durbinning muqobil avtokorrelatsiya testi natijalariga ko'ra, **Prob > chi²** ko'rsatkichi 0,4882 ni tashkil etdi. Bu qiymat 5 foizlik (0,05) ahamiyatlilik darajasidan yuqori bo'lganligi sababli, modelda avtokorrelatsiya mavjud emasligi haqidagi nol gipoteza (H_0) qabul qilinadi.

. dwstat

Durbin-Watson d-statistic(5, 16) = 1.541641

Durbin-Watson statistikasi 1,5416 ni tashkil etgani model qoldiqlarida kuchli birinchi tartibli avtokorrelatsiya aniqlanmaganini ko'rsatadi. Ushbu ko'rsatkichning qabul qilingan kritik mezonlar ($1,5 < DW < 2,5$) oralig'ida joylashgani model qoldiqlarida birinchi tartibli avtokorrelatsiya muammosi mavjud emasligini va olingan empirik natijalar makroiqtisodiy tahlillar hamda prognozlar uchun statistik jihatdan qoniqarli ekanligini tasdiqlaydi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

O'zbekiston Respublikasi YaIM xarajatlari tarkibini ekonometrik modelashtirish natijalari shuni ko'rsatadiki, tanlangan davrda aholi iste'moli va davlat xarajatlari YaIM hajmi bilan ijobiy bog'liqlikka ega bo'lgan. Investitsiyalar koeffitsiyentining ijobiy qiymati asosiy kapitalni yangilash va ishlab chiqarish quvvatlarini kengaytirishga qaratilgan investitsiya siyosatini davom ettirish muhimligini ko'rsatadi. Sof eksport koeffitsiyentining statistik jihatdan ahamiyatsizligi esa ushbu ko'rsatkichning YaIM bilan mustaqil va barqaror bog'liqligi yetarli darajada tasdiqlanmaganini anglatadi. Mazkur natijaga tashqi savdo saldosi o'zgaruvchanligi, import tarkibida investitsion tovarlar ulushining yuqoriligi hamda sof eksportning iste'mol va investitsiya ko'rsatkichlari bilan o'zaro bog'liqligi ta'sir ko'rsatgan bo'lishi mumkin.

Kelgusida barqaror iqtisodiy o'sishni ta'minlash uchun aholi farovonligini oshirish, davlat budjeti mablag'larini yuqori qo'shilgan qiymat yaratuvchi yashil va raqamli tarmoqlarga samarali yo'naltirish hamda eksportga yo'naltirilgan mahalliy ishlab chiqarishni rag'batlantirish mexanizmlarini takomillashtirish maqsadga muvofiq.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti. Prezident: har bir yutuq va natija, avvalo, inson qadrini ulug'lash, uning huquq va manfaatlarini ta'minlashga xizmat qilmoqda. – 2025-yil 27-avgust. – O'zbekiston Respublikasi Prezidentining rasmiy veb-sayti. <https://president.uz/oz/lists/view/8428>
2. Barro, R. J. Economic Growth in a Cross Section of Countries // *The Quarterly Journal of Economics*. – 1991. – Vol. 106. – No. 2. – P. 407–443. DOI: 10.2307/2937943.
3. O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi. 2025-yilda O'zbekiston yalpi ichki mahsuloti hajmi 7,7 foizga o'sdi. – 2026-yil 27-yanvar. – Murojaat sanasi: 12.07.2026.
4. Mustafakulov, S. I., Tursunov, B. O., & Tursunov, U. A. The Empirical Research on Causal Relationship Between Export and Foreign Investments in the Economy of Uzbekistan Based on Granger Test // *International Journal of Engineering and Advanced Technology*. – 2019. – Vol. 9. – No. 1. – P. 4631–4635. DOI: 10.35940/ijeat.A2924.109119.
5. Xodiyev, B. Y., Shodiyev, T. Sh., & Berkinov, B. B. *Ekonometrika: o'quv qo'llanma*. – Toshkent: IQTISODIYOT, 2018. – 178 b.
6. Mankiw, N. G., Romer, D., & Weil, D. N. A Contribution to the Empirics of Economic Growth // *The Quarterly Journal of Economics*. – 1992. – Vol. 107. – No. 2. – P. 407–437. DOI: 10.2307/2118477.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz HAKIMOV

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Hasan MAQSUDOV

2026. № 7/1

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>